

Klix.ba: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarao: Amil Dučić

Klix.ba: Da li u BiH još uvijek postoji opasnost od separatizma? Ovu riječ ste eksplicitno koristili i u vašem posljednjem izvještaju pred Vijećem sigurnosti UN-a?

Valentin Inzko: Kao i uvijek, informirao sam sam Vijeće sigurnosti UN-a o činjeničnom stanju u Bosni i Hercegovini tokom perioda na koji se odnosi moj izvještaj. I da, tokom proteklih šest mjeseci vidjeli smo da se nastavlja s pogrešnim tumačenjima Općeg okvirnog sporazuma za mir. Bilo je također poteza i aktivnosti organa vlasti Republike Srpske i retorike iz Republike Srpske kojima se dovodi u pitanje suverenitet i teritorijalni integritet BiH, kao i državne nadležnosti i institucije na državnom nivou. Čuli smo i rečenicu: „Zbogom, Bosno!“ Nadalje, prije krize izazvane virusom COVID-19, RS je odlučila blokirati donošenje odluka na državnom nivou, na što sam također upozorio Vijeće sigurnosti UN-a.

Uporni pokušaji Republike Srpske da o Bosni i Hercegovini govori kao o savezu država s ograničenim i izvedenim suverenitetom, koji je uspostavljen na osnovu dva entiteta koja su postojala već ranije, a koji se prikazuju kao nosioci suvereniteta, naprosto su pogrešni i predstavljaju revizionizam Općeg okvirnog sporazuma za mir.

Ja, kao konačni autoritet za tumačenje Dejtonskog mirovnog sporazuma, želim još jednom naglasiti da entiteti nemaju pravo na otcjepljenje od BiH. Želim također podsjetiti i da je Ustavom BiH, jednim od aneksa Dejtona, jasno utvrđeno da postoji pravni kontinuitet između predratne Republike Bosne i Hercegovine i BiH. Drugim riječima, Dejtonom je Bosna i Hercegovina samo interno organizirana, a Republika Srpska je uspostavljena kao jedan od bosanskohercegovačkih entiteta.

Dejton je okvir koji garantira postojanje Republike Srpske, a međunarodna zajednica stoji iza toga, ali čvrsto stoji i iza teritorijalnog integriteta i suvereniteta BiH.

Dejton je dao dovoljno prostora da se svi osjećaju komotno u ovoj zemlji. Neki političari bi se stoga trebali fokusirati na to kako će ovu zemlju učiniti boljim mjestom za život njenih građana i mjestom gdje vladaju stabilnost i prosperitet.

Klix.ba: Koje političke stranke bi se mogle vratiti na *status quo* iz vremena prije pandemije? I o tome ste govorili u UN-u. Kakve indicije imate?

Valentin Inzko: Rekao sam da sam zabrinut da bi se jedna stranka mogla vratiti politici blokiranja državnog nivoa, kako je najavio njen predsjednik. Nadam se da će političke stranke shvatiti jednu od lekciija ove pandemije COVID-19: uspjeh je moguć, ali samo ako rade zajedno. Sva se pitanja mogu riješiti političkim dijalogom unutar ustavnog okvira, a takav dijalog je nešto što u ovoj zemlji hronično nedostaje.

U međuvremenu, druga je stranka odlučila blokirati procese – sredstva MMF-a su blokirana jer ova stranka želi napraviti presedan, presedan koji nije bio dio dogovora postignutog uz pomoć specijalnog predstavnika EU i američkog ambasadora. Sada vidimo da se ista taktika blokiranja koristi i za *ad hoc* grupu koju je uspostavilo Predsjedništvo BiH kako bi utvrdilo ključne prioritete u procesu integracije BiH u EU. Međunarodna zajednica ima vrlo malo razumijevanja za ovakve stavove.

Klix.ba: Ko želi preuzeti političku kontrolu nad pravosuđem. U Parlamentu ponovo imamo pokušaj eliminisanja stranih sudija iz Ustavnog suda BiH?

Valentin Inzko: Ovo je pitanje koje može imati snažne negativne posljedice po dejtonsku strukturu, implementaciju Dejtona i eventualno stabilnost i mir u BiH, dejtonsku ravnotežu, tako da sam dužan da budem vrlo iskren kada govorimo o tome šta se ovdje dovodi u pitanje.

Dopustite mi da prvo kažem da je nakon mog izvještaja pred Vijećem sigurnosti UN-a nekoliko delegacija izrazilo snažnu podršku daljem prisustvu stranih sudija u Ustavnom sudu BiH. Ukoliko bi strane sudije napustile Ustavni sud BiH, neke političke stranke, koje imaju za cilj da paraliziraju državne strukture ili da ukinu postojeće uređenje u BiH, bi mogle odlučiti da paraliziraju Sud ili da čak pokušaju steći *de facto* političku kontrolu nad Sudom.

Prema Ustavu BiH, Ustavni sud je vrhovna domaća institucija koja ima jurisdikciju da sprečava separatističke planove ili planove o formiranju trećeg entiteta. Organi vlasti RS-a posebno ciljaju na Ustavni sud BiH jer se on s pravom smatra zaštitnikom Ustava Bosne i Hercegovine. To je pozadina zahtjeva SNSD-a za ukidanjem pozicija stranih sudija u Sudu, uz podršku HDZ-a BiH.

Treba biti iskren – u političkom okruženju koje karakterizira stalno i konsistentno osporavanje temeljnih aspekata Dejtonskog mirovnog sporazuma, osobito njegovog Aneksa 4. i koraka koji su poduzeti u njegovoj provedbi, pri čemu se ključni elementi destruktivne politike nekih velikih političkih stranaka i nekih javnih organa zasnivaju na pogrešnom tumačenju Aneksa 4. i otvorenom odbacivanju važećih odluka Ustavnog suda, da li je ovo zaista pravi trenutak da se ukloni stabilizirajuće međunarodno prisustvo u Ustavnom sudu?

Bila bi to samo nagrada za te negativne politike. Budimo jasni

– probleme ne stvara Sud nego političke snage koje žele provoditi revizionističku politiku prema Dejtonu osporavajući autoritet Suda i njegovih odluka. Dok obilježavamo 75. godišnjicu kraja Drugog svjetskog rata, ne treba zaboraviti da je i Njemačka imala strane sudije na suđenju u Nirnbergu. Ili pogledajmo predmet Sejdić-Finci – presudu su donijele strane sudije u Strazburu, i šta je tu problem? Ne vidim nikakav. Zakon je zakon za sve.

Klix.ba: Kako komentirate to što još nije formirana Vlada FBiH?

Valentin Inzko: Prošlo je više od 18 mjeseci od izbora i Federacija još uvijek nema novu vladu. I opet, svi znamo koja stranka blokira provedbu izbornih rezultata jer to žele iskoristiti da nametnu izmjene izbornog zakona. Ta strategija nije donijela rezultate, ali ta stranka ipak i dalje blokira – ne samo formiranje Vlade Federacije nego i izbor sudija na upražnjena mjesta u Ustavnom sudu Federacije.

Bojim se da iza toga stoji krupnija strategija – dokazati da je Federacija disfunkcionalna te stoga nametnuti novu administrativnu konfiguraciju u FBiH a potom i BiH. Da bi postigla taj cilj, ta stranka zagovara veću vidljivost kantona, i na taj način blokira pomoć MMF-a, ili pak ne poštuje odluke Predsjedništva BiH i na taj način sprečava napore da se postigne toliko potreban napredak u integraciji u EU. Predložene izmjene Izbornog zakona koje su zasnovane na etno-teritorijalnom preustroju, u sprezi sa politikom da novo uređenje Mostara bude dio tog paketa, služi otvaranju vrata za legitimiziranje kasnijih ustavnih promjena čiji je cilj stvaranje takozvane “federalne jedinice sa većinskim hrvatskim konstitutivnim narodom”- takozvanog “trećeg entiteta”.

Klix.ba: Nakon vašeg podnošenja izvještaja u Vijeću sigurnosti UN-a iz RS-a se uvijek jave žestoke reakcije. Brine li vas sve veće nepoštovanje najviših zvaničnika RS-a prema instituciji OHR-a ali i prema vama lično?

Valentin Inzko: Kao što sam već rekao, ja sam svojim mandatom obavezan da izvještavam o dešavanjima u Bosni i Hercegovini, na osnovu činjenica na terenu. Nema te galame niti ličnih napada koji će me spriječiti da izvršavam dužnosti koje su mi povjerene mandatom. Da postoji poštivanje ustavno-pravnog okvira ove zemlje, i da je pri upravljanju na svim nivoima težište stavljeno na dobrobit svih građana, niko se ne bi brinuo kako će to biti prikazano u mom izvještaju Vijeću sigurnosti UN.

OHR se jasno suprostavlja politikama koje bi mogle ugroziti stabilnost BiH. To nekima možda ne izgleda tako, ali, radeći to, mi radimo za sve građane ove zemlje, jer oni zaslužuju da žive u miru, stabilnosti i prosperitetu. Niko više ne bi smio prolaziti kroz pakao koji može donijeti politički avanturizam. Moja misija će se jednog dana završiti. Ja se tome radujem. Ali međunarodna zajednica će ostati ovdje, sve dok BiH ne bude normalna zemlja sa dobrom upravom i punim poštivanjem pravne države. U tom smislu, još puno posla ostaje da se uradi. Nažalost, svjedoci smo da se pravna država ne poštuje, čak i u vrijeme pandemije i u oblasti javnih nabavki povezanih s njom. Sramota!